

instytucji z nimi związanych (Lublin 2002, 2012, ss. 613), a także *Encyklopedię instytucji życia konsekrowanego. Pojęcia. Terminy. Instytucje. Dokumenty. Czasopisma* (Lublin 2000, ss. 418).

Ksiądz Eugeniusz Ziemann – dr, adiunkt w Instytucie Leksykografii KUL. Świecenia kapłańskie przyjął w 1985 r. W latach 1987–1989 odbywał studia specjalistyczne z duchowości na Teresianum w Rzymie, a następnie doktoranckie w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Papieski Jana Pawła II). W latach 1993–1999 sprawował urząd rektora Wyższego Seminarium Misyjnego Księży Sercanów w Stadnikach i w latach 1995–1998 wiceprowincjała polskiej prowincji sercanów. W 1997 r. założył czasopismo naukowe „Sympozjum” i przez 3 lata był jego redaktorem naczelnym. W 2000 r. podjął pracę w dziale zakony w redakcji *Encyklopedii katolickiej* (Międzywydziałowy Zakład Leksykograficzny, od 2006 r. Instytut Leksykografii) na KUL. W latach 2002–2008 był redaktorem naczelnym *Encyklopedii* i kierownikiem Zakładu, a w latach 2006–2008 pełnił obowiązki dyrektora Instytutu Leksykografii. W 2005 r. uzyskał doktorat z teologii w Papieskiej Akademii Teologicznej.

Ksiądz Krzysztof Naporę – dr, asystent w Katedrze Ksiąg Historycznych i Dydaktycznych w Instytucie Nauk Biblijnych KUL. Świecenia kapłańskie przyjął w 2000 r. W latach 2002–2006 odbył studia specjalistyczne w Papieskim Instytucie Biblijnym w Rzymie (licencjat nauk biblijnych), w latach 2003–2004 w Rothberg International School Uniwersytetu

Portret ojca Leona Jana Deona
(autor Stanisław Lipski,
klasztor Sercanów w Lublinie)

Hebrajskiego, a w latach 2007–2010 studia doktoranckie w École biblique et archéologique française de Jérusalem (EBAF), uhonorowane w 2011 r. tytułem doktora nauk biblijnych. Od 2012 r. jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym KUL.

Kardynał Stanisław Nagy SCJ

– człowiek, kapłan i naukowiec według Bożego Serca

Mędrzec Kohelet napisał, że: „Wszystko ma swój czas, i jest wyznaczona godzina na wszystkie sprawy pod niebem” (Koh 3,1). Dla kard. Stanisława Nagiego godziną przejścia do Domu Ojca był ranek 5 VI 2013 r., a miejscem – macierzysty dom zakonny księży sercanów w Krakowie-Płaszowie. Przez całe życie trzymał się dla rzetelnego wypełnienia zadań powierzonych mu przez Boga. Warto przyjrzeć się jego dokonaniom oraz talentom, którymi Stwórca go obdarował.

Urodził się 30 IX 1921 r. w Bieruniu Starym k. Katowic w rodzinie robotniczej. Po ukończeniu szkoły podstawowej uczył się w Niższym Seminarium Duchownym Księży Sercanów w Krakowie. Ze zgromadzeniem tym związał się w 1937 r., a pierwsze śluby zakonne złożył w 1938 r. w Felsztynie (woj. lwowskie), zaś wieczyste – w czasie okupacji, 22 IX 1941 r. Świecenia kapłańskie przyjął 8 VII 1945 r. w Krakowie z rąk biskupa pomocniczego Stanisława Rospondy. Studia teologiczne na Uniwersytecie Jagiellońskim zakończył uzyskaniem magisterium. Następnie odbył specjalistyczne studia z apologetyki na KUL (1950–1952), gdzie w 1954 r. otrzymał stopień doktora teologii na podstawie rozprawy *Urząd Nauczycielski w Kościele pierwotnym*, napisanej pod kierunkiem ks. prof. Bolesława Radomskiego. Kolokwium habilitacyjne złożył

w 1968 r. W 1979 r. został zatrudniony na stanowisku profesora nadzwyczajnego KUL, a w 1985 r. mianowany profesorem zwyczajnym teologii fundamentalnej i ekumenizmu. Ponadto w latach 1947–1950 był rektorem niższego seminarium w Krakowie-Płaszowie, w latach 1952–1958 – rektorem Wyższego Seminarium Duchownego Księży Sercanów w Tarnowie oraz w latach 1956–1962 – kierownikiem Studium Teologicznego Księży Sercanów w Krakowie.

Pracę dydaktyczną na KUL rozpoczął w 1958 r. od wykładów zleconych z teologii fundamentalnej. W 1964 r. został zaangażowany na stanowisku adiunkta w Katedrze Eklezjologii Fundamentalnej. W 1968 r. po przedstawieniu dorobku naukowego i monografii pt. *Via notarum we współczesnej eklezjologii apologetycznej* Rada Wydziału Teologii nadała mu stopień

ks. dr Zbigniew
Krzyszowski
adiunkt w Instytucie
Leksykografii

naukowy doktora habilitowanego (zatwierdzony przez MOiSW dopiero 4 lata później). W 1972 r. został kierownikiem Katedry Eklezjologii Fundamentalnej i pełnił tę funkcję do 1991 r.

Ksiądz prof. Nagy, począwszy od Soboru Watykańskiego II, żywo interesował się ekumenizmem. W swojej pracy naukowej wielokrotnie angażował się na rzecz otwarcia się Kościoła posoborowego na inne wyznania chrześcijańskie. Gdy 5 VI 1970 r. Rada Wydziału Teologii KUL podjęła uchwałę o erygowaniu Sekcji Teologii Porównawczej i Ekumenicznej, jej kierownictwo powierzyła właśnie jemu (pełnił tę funkcję przez 5 lat). Jako jej kierownik przeprowadził dwa przewody habilitacyjne – ks. Wacława Hryniewicza OMI i o. Stanisława Celestyna Napiórkowskiego OFMConv. W tym czasie mocno angażował się w działalność ekumeniczną. W latach 1973–1974 należał do Komisji Mieszanej Katolicko-Luterańskiej, powołanej przez watykański Sekretariat ds. Jedności Chrześcijan i Światową Federację Luterańską. Organizował także sympozja naukowe i otwarte seminaria dyskusyjne, m.in.: „Problemy ekumenizmu dzisiaj” (20 I 1972), „Do jakiej jedności dążymy?”. Międzynarodowe sympozjum naukowe z okazji 10-lecia *Dekretu o ekumenizmie* (14–15 XI 1974), „Kryzys współczesnego ekumenizmu?” (21 I 1972), „Aktualność eklezjologii G. Florovsky’ego” (20 II 1973), „Ekumenizm a sukcesja apostołska” (6 V 1974). Aby ożywić lubelskie środowisko naukowe i tchnąć w nie ducha ekumenizmu, zapraszał z wykładami lub referatami profesorów zagranicznych, reprezentujących rozmaite środowiska teologiczne i ekumeniczne. W tym okresie gościli na

KUL: prof. Nikos A. Nissiotis (dyrektor Instytutu Ekumenicznego w Bossey k. Genewy; 30 XI 1971), ks. prof. Jérôme Hamer OP (sekretarz generalny watykańskiego Sekretariatu ds. Popierania Jedności Chrześcijan; 20 I 1972), ks. prof. Joseph Feghali z Louvain (21–23 V 1972), ks. Jean-Francois Six (przedstawiciel watykańskiego Sekretariatu ds. Niewierzących; 17 X 1972), ks. prof. George H. Williams (kierownik Katedry Historii Kościoła na Harvardzie; 27 II 1973), dr Georg Jacob (były generalny superintendent Kościoła ewangelickiego w NRD; 10 X 1973), prof. Joseph Hoffman (z uniwersytetu w Strasburgu; X 1973), ks. prof. Antonio M. Javierre (rektor Instytutu Salezjańskiego w Rzymie; 6 V 1974), prof. Vilmos Vajta (kierownik Instytutu Badań Ekumenicznych w Strasburgu; 14 XI 1974), prof. Johannes Althausen (kierownik Instytutu Misyjnego i Ekumenicznego w Berlinie; 14 XI 1974), ks. prof. Paul-Werner Scheele (kierownik Instytutu Ekumenicznego w Paderborn; 15 XI 1974), prof. Albert Houssiau (dziekan Wydziału Teologicznego Katolickiego Uniwersytetu w Louvain; 15 XI 1974), ks. Christopher Lowe (przeor anglikańskiej Community of the Resurrection w Londynie i przewodniczący International Ecumenical Fellowship; 12 III 1975), prof. Walter Nigg (szwajcarski hagiograf protestancki; 6 V 1975).

W 1969 r. ks. prof. Nagy reprezentował KUL na VIII Kongresie Federacji Uniwersytetów Katolickich w Kinszasie. W latach 1972–1974 był prodziekanem Wydziału Teologii KUL, przewodniczącym Senackiej Komisji Stypendialnej, należał do kolegium redakcyjnego „Roczników Teologiczno-Kanonicznych”, był członkiem Towarzystwa Naukowego KUL. Uczestniczył w strukturach naukowych Polski i świata, brał udział w Międzynarodowym Sympozjum Teologicznym, zorganizowanym przez protestancki Instytut Ekumeniczny w Strasburgu (1973). Od 1975 r. pracował w Komisji Episkopatu Polski ds. Ekumenizmu, był członkiem Rady Naukowej Episkopatu Polski, przewodniczył Sekcji Wykładowców Teologii Fundamentalnej przy Komisji Episkopatu ds. Nauki (1983–1989), stał na czele Komisji Eklezjologicznej i Mariolegicznej II Polskiego Synodu Plenarnego. Był ekspertem na II Międzynarodowym Synodzie Biskupów (1986), partycypował w letniej sesji Papieskiej Akademii Nauk w Castel Gandolfo (1982). W uznaniu zasług naukowych ojciec święty Jan Paweł II mianował go członkiem Międzynarodowej Komisji Teologicznej (1986–1992 i 1992–1997).

Kierował także działem teologia ekumeniczna w redakcji *Encyklopedii katolickiej* KUL. Jest autorem 17 haseł w tomach I–VII (m.in. apostołat, episkopat, jedność Kościoła). W latach 1983–1991 pełnił funkcję przewodniczącego Sekcji Profesorów Teologii Fundamentalnej przy Komisji Episkopatu ds. Nauki. Brał czynny udział w Synodach Biskupów organizowanych w Watykanie w 1985 i 1991 r. Przewodniczył Radzie Naukowej Instytutu Jana Pawła II.

Ksiądz kard. S. Nagy, działając na polu nauki, od samego początku zajmował się problematyką uzasadniania wiarygodności Chrystusowej genezy, ustroju i natury Kościoła. Genezę Kościoła ukazywał na tle

powszechnego planu zbawczego Boga (od stworzenia świata aż do finalnego wypełnienia się na końcu czasów). Ustanowienia Kościoła nie łączył z jednym, wyselekcjonowanym aktem z życia Chrystusa (np. tylko z wcieleniem czy wyłącznie z wydarzeniami paschalnymi), lecz odnosił je do całego ziemskiego posłannictwa Jezusa. Całość prowadzonych przez niego badań nad teologią fundamentalną ma charakter ekumeniczny. Wykazywał, że Chrystus w założonym przez siebie Kościele dał początek strukturom, które następnie rozwijali apostołowie (wiele artykułów poświęcił apostołowi i prymatowi). Zastanawiał się nad nazewnictwem hierarchii kościelnej w okresie poapostolskim. Dotykał przy tym trudnego zagadnienia sukcesji prymatu i apostołatu oraz kolegializmu (w tej dziedzinie był prekursorem na niwie polskiej). Wiele uwagi poświęcił zagadnieniom metodologicznym w teologii fundamentalnej, gdyż tworzył w okresie, kiedy wypracowywano pozycję tej dyscypliny pośród innych nauk teologicznych. Jego znaczące prace dotyczą zagadnienia znamion: jedności, świętości, powszechności i apostołowości Kościoła, przy czym nie odmawiał on statusu eklezjalności pozostałym wyznaniom chrześcijańskim. Kolejny nurt badań wiązał się z problematyką przynależności do Kościoła. Analizował szczegółowo doktrynę Soboru Watykańskiego II w tej dziedzinie, co znalazło odzwierciedlenie w 450 artykułach naukowych, wywiadach i kilku publikacjach książkowych, spośród których do najważniejszych należą: *Chrystus w Kościele. Zarys eklezjologii fundamentalnej* (Wrocław 1982; tłumaczona na język rosyjski *Katolicheskaja Cerkow. Bogosłowskije obosnowanija*, Rim-Lublin 1994), *Kościół na drogach jedności* (Wrocław 1985), *Na progu trzeciego tysiąclecia* (Częstochowa 1996).

Szczególne miejsce w życiu ks. prof. Nagyego zajmowała osoba papieża Jana Pawła II. Opatrzność Boża już na początku pracy na KUL postawiła na jego drodze księdza biskupa Karola Wojtyłę. Znajomość ta przerodziła się w długoletnią przyjaźń i niewątpliwie wycisnęła niezatarte piętno w sercu ks. Nagyego. Do końca swego życia był on niestrudzonym promotorem papieskiego nauczania i wiarygodnym świadkiem dojrzwania do świętości wielkiego przyjaciela, co znalazło odzwierciedlenie w książkach: *Papież z Krakowa* (Częstochowa 1997), *Sumienie świata. Dwudziestolecie pontyfikatu polskiego Papieża* (Kraków 1998), *Ty jesteś Piotr* (Kraków 2003).

Książd prof. Stanisław Nagy w ocenie wielu uczniów wyróżniał się spośród szerokiego grona wykładowców. Prowadził wykłady w sposób żywy, jasny i klarowny, rzadko korzystając z notatek. Był zawsze perfekcyjnie przygotowany. Posługiwał się przy tym nienaganną polszczyzną. W jego wykładach odbijały się wszystkie aktualne i ważne problemy Kościoła i świata. Nie uciekał od trudnych tematów, ale podejmował je z wielką żarliwością, by wskazać, upomnieć, napiętnować, zawstydzić, odkłamać. Kochał studentów i odnosił się z wielkim szacunkiem do każdego z nich. Pod jego kierunkiem powstało ponad 30 prac magisterskich, wypromował 12 doktorów, był recenzentem w 10 przewodach habilitacyjnych i w 11 przewodach doktorskich, napisał 4 recenzje do uzyskania

Podczas uroczystej kreacji kardynalskiej (fot. z prywatnego archiwum kard. Stanisława Nagyego)

tytułu naukowego profesora. Ciekawym rysem jego osobowości był piękny charakter pisma, świadczący o niepospolitym charakterze ducha.

21 października 2003 r. ks. prof. Nagy otrzymał w Rzymie z rąk Jana Pawła II biret kardynalski oraz złoty pierścień – symbole szczególnego posłannictwa w Kościele powszechnym. To historyczne wydarzenie miało miejsce w czasie trwania dziewiątego konsystorza zwyczajnego w ciągu 26 lat posługi papieskiej Jana Pawła II. Kilka dni wcześniej, 13 października 2003 r., ks. prof. Stanisław Nagy przyjął w katedrze na Wawelu święcenia biskupie. Podczas tej uroczystości przy konfesji św. Stanisława (zwanej także Ołtarzem Ojczyzny) głównym konsekratorem był kard. Franciszek Macharski, a współkonsekratorami – kard. Marian Jaworski ze Lwowa, nuncjusz apostolski w Polsce abp Józef Kowalczyk oraz 14 biskupów. Wraz z powołaniem go do kolegium następców apostołów otrzymał tytuł arcybiskupa tytularnego diecezji Holar w Islandii (istniejącej do XVI w.). Jako dewizę posługi kardynalskiej przyjął słowa *In Te Cor Iesu speravi* („W Tobie, Serce Jezusa, swą ufność złożyłem”). W swoim kardynalskim herbie umieścił symbol Serca Jezusa, *Biblię*, kotwicę (symbol nadziei i wiary) oraz monogram słów *Ave Maria*.

Kardynał Nagy był kapłanem według Bożego Serca. Kochał Kościół, a w nim szczególnie swoje zgromadzenie zakonne. Działalność i misję Kościoła widział zawsze w szerokim kontekście czasów współczesnych. Dostrzegał liczne zagrożenia i trudności dla jego działalności tak w systemie totalitaryzmu komunistycznego, jak też w ideologiach neoliberalistycznych i postmodernistycznych. W licznych wywiadach bronił praw Kościoła do wolności działania, praw człowieka wierzącego do wolności słowa, sumienia, publicznego wyznawania wiary, nauki religii w szkole, czystości obyczajów, ładu społecznego, ukształtowanego na zasadach moralności chrześcijańskiej.